NALEŻYTOŚĆ POCZTOWA OPŁACONA RYCZAŁTEM.

Rok IV. **Kraków, wtorek 3 maja 1921.** **Nr. 112.**

NOWY DZIENNIK

Adres redakcyi i administracyi: Kraków, Orzeszkowej 7.
Nr. telefonu 279. — Konto czekowe Pocz. Kasy Oszczędn. Nr. 141.123.
Wszelkie komunikaty należy nadsyłać **wprost** do Administracyi.
Komunikaty przesłane Redakcyi **nie będą** uwzględnione.
Redakcya rękopisów nie zwraca.
Redaktor naczelny przyjmuje od 11½ do 12 w południe.

Cena Nru 8 Mk

Prenumerata: w Krakowie i na prowincyi mies. 190·— kwart. 550·— M
w Krakowie z odnoszeniem do domu . . . 210·— „ 620·— „
Na prowincyi: z przesyłką pocztową 225·— „ 650·— „
Za granicą: z przesyłką pocztową . . 275·— „ 800·— „
Ogłoszenia: Drobne ogłoszenia od wyrazu 5·— Mk., wiersz nonparel 1-szpalt. Mk 15. Nadesłane Mk 40·—. Wiersz nonparelowy 1 szp w tekście Mk 55·—, Wiersz nonp. 1 szpalt. na I. stronie 65 Mk. Zawiadomienia ślubne i gratulacye 150 Mk.

Pierwsze posiedzenie Rady najwyższej.

Londyn. PAT. (Havas.). Lloyd George wrócił wczoraj przedpołudniem do Londynu, gdzie odbył konferencyę z angielskimi delegatami przy konferencyi odszkodowań i z angielskim ambasadorem w Berlinie D' Abemonem, który poinformował go co do wyjaśnień, otrzymanych w sprawie propozycyi niemieckich. O godzinie wpół do 1-ej popołudniu nastąpiło spotkanie Lloyda George, z Briandem, które trwało pół godziny. Spotkanie to posiadało charakter serdeczny i było poświęcone zbadaniu linii wytycznych w kwestyi reparacyi. Lloyd George zaakceptował ogólny plan akcyi aliantów w Zagłębiu Ruhr, przedstawił jednak zarzuty przeciwko sposobom przeprowadzenia tej akcyi, w szczególności co do opodatkowania węgla.

Londyn. PAT. (Havas). Na pierwszem posiedzeniu konferencya zastanawiała się nad sytuacyą wytworzoną z powodu stanowiska Niemiec. Konferencya postanowiła zwołać natychmiast po zebraniu rzeczoznawców, którzy zbadaliby sposoby działania i rodzaj gwarancyi.

Londyn. PAT. (Biuro Reutera). Rada najwyższa odroczyła swoje posiedzenie po półtora godzinnych obradach o godzinie wpół do 8-ej wieczorem do jutra godz. 11-ej przedpołudn.

Stanowisko Brianda.

Paryż. PAT. (Havas). Na podstawie sprawozdań swoich korespondentów „Petit Parisien" i „Matin" stwierdzają, że Briand podkreśliwszy wielką wartość porozumienia, istniejącego między sojusznikami dał do zrozumienia, że wolałby uzyskać zupełną swobodę działania, aniżeli zgodzić się na odroczenie. Według „Matina" Briand dodał, że dla Francyi byłoby lepiej być jedynem państwem, które wymusza zapłatę aniżeli poświęcać swoje żywotne interesy cudzym sprawom. Briand jest zdecydowany nie zrzec się żadnego punktu zasadniczego. „Matin" przypuszcza, że Briand dzisiaj jeszcze powiadomi ministra wojny i marynarki o uchwałach powziętych przez radę najwyższą. Jako jedno z pierwszych zarządzeń wymienia „Matin" powołanie pod broń poborowych z 1919 r. W zakończeniu dziennik wyraża przypuszczenie, że akcya wojskowa będzie przeprowadzona szybko i że jeszcze przed końcem tygodnia wojska francuskie zajmą Essen.

Plan akcyi w Zagłębiu Ruhr.

Londyn. PAT. (Havas). Narady ministrów koalicyjnych i rzeczoznawców uwieńczone zostały osiągnięciem zupełnej zgody co do planu akcyi w Zagłębiu Ruhr. Pod względem wojskowym przedstawiciele angielscy nie mają nic do zarzucenia projektowi marszałka Focha, wysuwając jedynie pewne zastrzeżenia co do zarządzeń charakteru ekonomicznego, zwłaszcza w sprawie sekwestru ceł, oraz udziału w przemyśle niemieckim. Godzą się całkowicie na plan opodatkowania produkcyi węglowej. Angielski minister wojny zaproponował wczoraj skierować pod adresem rządu Rzeszy wezwanie z terminem tygodniowym, żądającym ustalenia długu niemieckiego w wysokości 42 rat rocznych, każda po 2 miliardy marek w złocie oraz tyluż rat roboczych w wysokości zmiennej. Minister Loucheur energicznie wystąpił przeciwko temu planowi, a argumentacya jego wywarła na przedstawicielach angielskich bardzo silne wrażenie. Przedstawiciele Belgii obstają również przy postanowieniach układu paryskiego. Briand będzie bronił w dniu dzisiejszym konieczności podjęcia natychmiast kroków wobec niewypłacalności niemieckiej. Dopiero następnie mogliby sprzymierzeni wykonać ostatni gest, zmierzający do porozumienia z Niemcami, a polegający na skierowaniu pod adresem Niemiec wyżej wspomnianego ultimatum. Jest prawdopodobne, że właśnie ten sposób postępowania będzie ostatecznie uchwalony.

Decyzya komisyi odszkodowań bez apelacyi.

Lyon. PAT. Radio. Komisya reparacyjna odbyła wczoraj ostatnie posiedzenie. Oczekiwane propozycye niemieckie nie nadeszły. Podczas posiedzenia podkreślono, że w myśl traktatu decyzya komisyi jest bez apelacyi dla Niemiec, gdyż sojusznicy stanowią sami o koncesyach, które podobałoby się im uczynić.

Senat amerykański uchwalił rezolucyę Cnoxa.

Waszyngton. PAT. (Havas). Senator Hitchkoch wypowiedział w Senacie mowę, w której zwalczał energicznie znany wniosek senatora Cnoxa, ponieważ wniosek ten zawiera w sobie presumpcyę utworzenia dyskusyi w sprawie warunków traktatu pokojowego z Niemcami, a konstytucya amerykańska przyznaje jedynie prezydentowi wyłączne prawo prowadzenia rokowań pokojowych.

Waszyngton. PAT. Ag. Havasa donosi: Senat przyjął 49 głosami, przeciwko 23 wniosek senatora Cnoxa.

Nadzieje Hughesa.

Paryż. PAT. (Biuro Wolffa). Wedle depeszy kablowej „Chicago Tribune" z Waszyngtonu, do tej pory nie zostało wystosowane życzenie pod adresem Niemiec w sprawie zmiany propozycyi. Sekretarz stanu Rughes nie wyrzekł się jednak nadziei co do rokowań, nawet na wypadek, gdyby dezycya nie nastąpiła przed wkroczeniem wojsk francuskich do zagłębia Ruhr.

Biuro Wolffa o przesileniu gabinetowem w Niemczech.

Berlin PAT. (Biuro Wolffa). W sprawie ogłaszanych wiadomości co do rzekomego przesilenia gabinetowego, dowiaduje się Biuro Wolffa z kompetentnych stron, co następuje: Prawdą jest, że minister spraw zagranicznych przed niedawnym czasem przedłożył prezydentowi Rzeszy swoje podanie o dymisyę. Do decyzyi tej skłoniło go wrażenie, jakie odniósł co do stanowiska opinii publicznej w Niemczech w sprawie jego polityki. Ze względu na rokowania z Amerykanami przezeń wdrożone, oświadczył minister gotowość dalszego tymczasowego prowadzenia agend swego resortu. Prezydent Rzeszy nie przyjął prośby, ponieważ nie tylko gabinet zgadza się na propozycye ministra co do dalszego prowadzenia rokowań rozpoczętych przezeń z Ameryką, lecz także — jak okazała dyskusya Reichstagu — reprezentacya ludowa w znacznej większości życzy sobie kontynuowania tych pertraktacyi.

—o—o—

Kiedy będzie ogłoszona konstytucya?

Warszawa. (Tel. wł.). Ze strony rządu oświadczają iż konstytucya będzie ogłoszona niezwłocznie po uchwaleniu przez sejm postanowień przejściowych, które będą przedstawione sejmowi niezwłocznie po jego zebraniu się.

Zniesienie min. aprowizacyi — 1 września.

Warszawa. (Tel. wł.). Nawiązując do zatwierdzonego przez Radę Ministrów projektu ustawy o zniesieniu Ministeryum Aprowizacyi i Puzappu dowiaduje się „Kuryer Poranny", iż projekt ustawy przewiduje likwidacyę wspomnianych instytucyi od 1 września r. b. Po likwidacyi wszystkie atrybucye ministeryum aprowizacyi i związane z niem instytucye (Urząd Walki z Lichwą) przechodzą częściowo do ministeryum przemysłu i handlu, częściowo do min. spraw wewnętrznych i min. skarbu. Projekt ustawy wejdzie, jako jeden z pierwszych, do Sejmu podczas nadchodzącej sesyi.

Warszawa. (East Express). Minister aprowizacyi Grodziecki złożył wczoraj na ręce Witosa prośbę o dymisyę.

Nowy poseł niemiecki w Warszawie.

Warszawa. PAT. W tych dniach przyjedzie do Warszawy nowy niemiecki charge d' affaires Hans von Schoen, który ma zostać pierwszym niemieckim posłem przy rządzie polskim, wrazie udzielenia mu przez rząd agrement. Nowy charge d' affaires jest z pochodzenia Bawarczykiem.

Likwidacya rządu ukraińskiego w Polsce.

Warszawa. (Rusag.) W związku z ratyfikacyą traktatu pokojowego między Polską a Rosyą i Ukrainą, w najbliższych dniach zostanie zlikwidowane przedstawicielstwo rządu ukraińskiego w Polsce. Część członków przedstawicielstwa, jako osoby prywatne, pozostaje w Polsce, reszta zaś wyjeżdża zagranicę.

Lwów. (Russpress). Prasa ukraińska donosi że przedstawiciele ukraińskiej repub. ludowej gen. Delwig, minister Stempowski i poseł Maciewicz, wyjechali do Paryża dla pertraktacyi w celu przewiezienia żołnierzy ukraińskich z Polski na Węgry w myśl postanowienia traktatu w Rydze.

Rosya przygotowuje się do podjęcia handlu z Polską

Baranowicze. (Polpress). Centralny komitet rosyjskich kooperatyw otwiera w Mińsku filię, zadaniem której będzie regulowanie wywozu z Polski towarów dla Rosyi. Pod kierownictwem urzędników filii będzie się odbywało przeładowywanie towarów na pogranicznej stacyi Niegoriełoje. Chodzi pogłoska, że bolszewicy zamierzają użyć normalny tor kolejowy od Niegoriełoje do Mińska.

—— o ——

Min. Mond o mandacie nad Palestyną.

Londyn. Sir Alfred Mond zamieścił w miesięczniku „Lloyd George Liberal Magazin", organie angielskiego premiera, artykuł następującej treści:

Palestyna staje się najciekawszym problemem nowoczesnym. Jako kraj o klimacie i glebie zbliżony raczej do krajów śródziemnomorskich, aniżeli do krajów Wschodu, jest Palestyna krajem predysponowanym dla ludzi białej rasy, gdzie mogą żyć, wychowywać swoje dzieci i pielęgnować swoją kulturę i rozwijać swoją cywilizacyę. Żydzi są narodem wschodnim, który mimo okoliczności, iż większość Żydów od wieków mieszka w krajach zachodnich, potrafi się zaaklimatyzować w kraju swych ojców. A pamiętać należy, że przodkowie Żydów jako naród rolniczy i pasterski, podnieśli swego czasu Palestynę na najwyższy szczebel rozwoju. I obecnie Palestyna, aczkolwiek zaniedbana i mało zaludniona, ma, wedle zdania kompetentnych ekspertów, przy zastosowaniu nowoczesnych metod kolonizacyjnych i organizacyjnych wszelkie dane do jak najpomyślniejszego rozwoju.

Mandat Anglii nad Palestyną oraz zarząd palestyński dodały bodźca narodowi żydowskiemu tak w Palestynie, jak i na całym świecie do intenzywnego zajęcia się problemem palestyńskim. Deklaracya Balfoura stanowi jeden z najdonioślejszych aktów rządów koalicyi. Twórca deklaracyi zapisał się w dziejach świata jako najwybitniejszy mąż stanu już chćby tylko dlatego, że ułożył i ogłosił deklaracyę. Ogłoszenie deklaracyi Balfoura zapewniło Anglii i sprzymierzonym poparcie całego narodu żydowskiego, szczególnie Żydów Ameryki, gdzie wpływ Żydów jest znaczny.

Ogłoszenie deklaracyi Balfoura jest dowodem życzliwości Anglików i szczerych zamiarów niesienia pomocy wielkiemu czynowi odbudowy bez żadnych osobistych celów.

Pominąwszy wartość, jaką przedstawia deklaracya Balfoura dla Żydów, którzy wespół z Arabami otrzymują możność podniesienia dotąd źle rządzonego kraju dla własnego dobra, przedstawia deklaracya dla Anglii nie mniejszą wartość. Palestyna jest krajem, który stanie się rynkiem zbytu towarów produkowanych w Anglii. Dobrze rozwinięta Palestyna stanie się pomostem między Zachodem a Wschodem. Ludność żydowska pochodzenia wschodniego, o kulturze Zachodu, będzie naturalnym łącznikiem obydwu kultur. Wzajemne zrozumienie i współpraca Wschodu i Zachodu stanowi jeden z najważniejszych problemów nowoczesnych. Stworzenie żydowskiej siedziby narodowej w Palestynie przyczyni się w pierwszej mierze do rozpowszechnienia idei zlania się obydwu kultur.

Niema powodu obawy, by Palestyna już dzisiaj oparta na własnej administracyi, w niedalekiej przyszłości w każdym innym kierunku nie mogła sama siebie utrzymać. Nawet w sprawie wojskowej, przedsięwzięto już kroki do zorganizowania własnej milicyi krajowej. W miarę powiększania się dochodów kraju, posunie się naprzód rozwój kraju.

Artykuł kończy się słowami, że niedalekim jest czas, kiedy naród angielski dumnym będzie z tego, iż wziął na siebie ciężar mandatu nad Palestyną.

Nowe stanowisko sir Monda.

„Kor. syon." donosi z Londynu: Dzięki nowemu swemu stanowisku (objęcie teki ministerstwa zdrowia publ.), wszedł przewodniczący Economic Council Organizacyi syońskiej, sir Alfred Mond, do ścisłego komitetu gabinetu angielskiego. „Jewish Guardian", organ niesyonistów angielskich, pisze z tego powodu: „Nowe stanowisko Monda świadczy, że jego działalność syonistyczna znajduje się w zgodzie z życzeniami rządu. Sir Mond jest niejako oficerem łącznikowym między rządem a organizacyą syońską".

Zwolnienie technikum w Haifie od kwaterunków.

Jerozolima. Władze wojskowe uwzględniły wreszcie życzenia Komisyi Syońskiej i po dwóch latach przystąpiły już do ewakuacyi budynków Technicum. Stworzono Komitet Tymczasowy, który się zajmie otwarciem Technicum. P. Goldberg przeznaczył kwotę 2000 funtów egipskich celem skompletowania braków budowlanych, a do Londynu odniósł się Komitet telegraficznie z prośbą o przesłanie dalszych sum.

Opozycya ortodoksyjna w Palestynie.

Jerozolima. Następujące zasady przyjęte przez Waad Leumi w planie organizacyi gmin żydowskich spotkały się z zaciętą opozycyą ortodoksyi:

1) Program wychowawczy, zawierający postanowienie, że wychowanie opierać się będzie na zasadzie wolności opinii i religii.

2) Przyznanie prawa wyborczego wszystkim bez względu na płeć.

3) Uznanie Miszpat Haszalom za jedną z głównych instytucyi Jiszubu.

Zastępcy ortodoksyi w Radzie Narodowej bronić mają do ostateczności swego stanowiska.

Palestyna i Egipt.

Jerozolima. „The Egyptian Gazette" podaje w artykule pod powyższym tytułem następujące ciekawe uwagi: Ogólnie jest się przekonanym, że najważniejszą gospodarczą konsekwencyą zniesienia protektoratu brytyjskiego nad Egiptem i niezawisłości tego kraju, będzie koncentracya brytyjskiego handlu w Palestynie, która się stanie wielkiem centrem handlowem na niekorzyść Egiptu. Oczekuje się, że firmy brytyjskie będą zakładać swe składy w Hajfie i Jerozolimie, zamiast w Egipcie, a Syrya i Palestyna rozwijać się będą znacznie szybciej niż Egipt pod tubylczem panowaniem. Palestyna jest korzystniej położona, gdyż leży w centrum wielkiej drogi między Anatolią i Egiptem, a jak Tyr i Sydon rozwinęły się w starożytności, tak wzrastać i kwitnąć będą Jaffa i Hajfa, jako wykładnik handlu krajowego.

Zdaje się, że ze względu na handlową i finansową przewagę Palestyny w środkowym Wschodzie, Egipt nie uniknie gospodarczej zależności od tego państwa.

—o—o—

Stan zdrowotny Żydów w Rosyi sowieckiej.

Sprawozdanie dra Wawszyna, który razem z drem Rosenblattem zwiedził Rosyę sowiecką z ramienia „Joint Distribution Committee" w celu zbadania stosunków zdrowotnych i zorganizowania pomocy samarytańskiej dla Żydów, zawiera m. in. następujące ciekawe szczegóły:

Pomijając epidemie, które pochłonęły i pochaniają tysiące ofiar, słabość i śmiertelność Żydów jest tak wielka, iż grozi niebezpieczeństwo utraty młodzieży. Dzieci prawie że wymierają. Na samej Ukrainie znajduje się zwyż 350.000 dzieci, którym potrzeba wydatnej pomocy lekarskiej. Gruźlica rozszerza się wśród dzieci tak gwałtownie, że zachodzi obawa, że zwalczanie gruźlicy stanie się daremne. Charakterystycznem jest, że obecnie liczba dzieci żydowskich chorych na gruźlicę stosunkowo mniejsza jest w Rosyi aniżeli w innych krajach, mimo, że stosunki w Rosyi są znacznie gorsze.

Mniej niebezpieczna choroba, która grasuje wśród dzieci żydowskich, jest Favus, swego rodzaju choroba skórna mająca swe źródło w niehygienicznych stosunkach, jakie obecnie mają miejsce w Rosyi sowieckiej. 15 do 20 tysięcy dzieci chorych jest na Favus, której leczenie utrudnia brak specyalnych przyrządów medycznych potrzebnych do rentgenizowania.

Jest rzeczą nader ciekawą, że mimo głodu, powstań, wojny domowej i pogromów, które dzieci żydowskie przeżyły, stan psychiczny tychże pozostał normalny. Liczba epileptyków natomiast i cierpiących konwulsye się powiększyła; symptomy psychozy mimo anormalnych warunków nie dają się zauważyć.

Wśród dorosłych natomiast, straszne przejścia, jakie ludność żydowska Rosyi i Ukrainy przeżyła, olbrzymio ujemnie się odbiły na stanie zdrowotnym tychże. Między ofiarami pogromów znajduje się wielka ilość nerwowo chorych i obłąkanych, wśród których dają się skonstatować rozmaite objawy melancholii i manii. Domy dla obłąkanych są przepełnione, nadto wielka liczba obłąkanych tuła się wśród reszty ludności. Stwierdzonem zostało, że największy odsetek nerwowo chorych stanowią kobiety, które szczególnie w czasie pogromów ucierpiały. Smutnem następstwem ohydnych zgwałceń w czasie pogromów to znaczna liczba kobiet żydowskich zarażonych chorobami wenerycznemi.

Głód, brak bielizny, mydła i ubrań powodują wśród Żydów rosyjskich dotąd niezbadane choroby i sprzyjają rozszerzaniu się epidemii tyfusowej. Ogólne osłabienie cielesne oraz niedożywienie wywołały cały szereg patologicznych zjawisk. Zdaniem dra Wawszyna konieczne jest zastosowanie wszelkich środków w celu uratowania Żydów rosyjskich od zagłady.

Przegląd polityczny.

Nowa książka o pokoju wersalskim.

Do głośnych już na całym świecie k[siąż]ek Dillon'a, I. Bainville'a, Lansing'a a t. p., poświęconych sprawom konferencyi pokojowej i traktatu wersalskiego, przybywa nowa, pióra A. Tardieu, głównego współpracownika Clemenceau podczas wojny i w okresie zawierania pokoju. („La paix", par Andre Tardieu, wydawca Payot, Paris 1921). Książka poprzedzona jest wstępem Clemenceau, w którym „stary tygrys" charakteryzuje dzieło pokoju.

Wartość książki p. Tardieu polega przedewszystkiem na dokumentacyi. Autor kreśli historyę zawieszenia broni i konferencyi pokojowej; określa stanowiska zajęte przez poszczególne rządy, wyjaśnia sytuacyę faktyczną i tłómaczy głębsze przyczyny tego lub innego rozwiązania najważniejszych spraw, tego, co obudziło liczne wątpliwości i wykazało następnie swoją ułomność.

Tardieu odpiera liczne zarzuty, wymierzone przeciw dziełu pokojowemu, wskazując na niemożność innego załatwienia wielu spraw, gdyż na to nie pozwalała sytuacya. Zarzucają np., że rządy Ententy nie przygotowały pokoju w okresie wojny, że tak samo jak zostały zaskoczone wojną — zaskoczył ich pokój. Autor, wyjaśniając powody tej niemożności zajęcia się klauzulami pokojowemi w okresie ciężkiej walki, powiada, że „gdyby się chciało jednocześnie prowadzić wojnę i robić pokój, nie byłoby się pewnym dojścia do pokoju, lecz miałoby się wielkie szanse przegrania wojny".

Od początku konferencyi, jak przedstawia Tardieu, zaznaczyły się przeciwieństwa formalne w sprawach pozornie najprostszych. I to nie dlatego, że ludzie byli złej wiary, gdyż było przeciwnie, lecz dlatego, że ludzie ci reprezentowali narody, oddzielone od siebie wiekami historyi.

Rozmaitość interesów w tradycyi pociągnęła za sobą z konieczności różnicę poglądów, a ponieważ sytuacya wymagała jednomyślności postanowień powziętych, koniecznością więc było, żeby ci, na których spoczywała odpowiedzialność, godzili się kolejno na ustępstwa, jakie potrzebne były dla końcowej zgody.

Tardieu stara się rozwiać legendę o tem, jakoby główni działacze konferencyi padali ofiarą wzajemnych knowań i intryg. (Clemenceau np. Wilsona i Lloyda George'a i t. p.) i tłómaczy to, co nazywają „kryzysami konferencyi" psychologią różnych temperamentów i sposobów dyskutowania raczej, niż przeciwieństwem interesów i rachub politycznych, reprezentowanych przez wybitnych mężów stanu wielkich mocarstw Ententy.

Traktat pokoju jest w rzeczywistości, podług Tardieu, wynikiem współpracy trzech umysłowości, zupełnie szczerych i szlachetnych, w istocie swojej, utworzonych jednak przez tradycye polityczne i uczuciowe zasadniczo różne.

Tak więc Tardieu ściąga zagadnienie polityczne do zagadnienia psycho-antropologicznego.

„Awanturnicy" i „ideolodzy" bolszewizmu.

Osławiony Parwus-Helphand, który pośredniczył w r. 1917 pomiędzy Leninem i Ludendorffem w sprawie przewiezienia komunistów do Rosyi, ogłosił w swojem berlińskiem piśmie „Die Glocke" bardzo ciekawy artykuł o tendencyach obecnych bolszewizmu rosyjskiego.

P. Helphand rozróżnia dwojakiego rodzaju bolszewików: awanturników i ideologów — jak ich nazywa. „Awanturnicy", podług niego, są najliczniejsi, najbardziej energiczni i najzręczniejsi w interesach. Wzbogacili się oni, uprawiając „rabunek, sprzedajność i przywłaszczenie", bogactwa ich wszakże nie mają pewnej podstawy, dopóki Rosya będzie zrujnowana. Dlatego starają się oni nawiązać stosunki handlowe z całym światem. „W miarę jak handel będzie się rozwijał, powiada Parwus, awanturnicy bolszewiccy będą się stawali rycerzami przemysłu. Dzięki rozwojowi handlu będą oni mogli posługiwać się władzą, jaką posiadają obecnie, aby dojść do sytuacyi, przy której ich własność kapitalistyczna zostanie solidnie zabezpieczona.

Co zaś do „ideologów", to ci, podług Parwusa, przechodzą bardzo znamienną ewolucyę. Ci wśród nich, którzy nie chcą się pogodzić z socyalizmem zachodnim, pragną postawić państwo na czele wielkiego przemysłu, aby urzeczywistnić socyalizm pod presyą środków ekonomicznych. Program ten poprowadzi ich drogą podbojów. Parwus przytacza list z Moskwy, umieszczony w komunistycznem piśmie „Rote Fahne", który tłomaczy najście Gruzyi przez II-gą armię sowiecką.

„Republika Sowietów zajęła znowu wielkie źródła nafty i szeroką sieć rurociągów, które służą do jej transportowania. Port morza Czarnego (Batum), dzięki któremu eksport nafty może się uskutecznić, jest znowu w rękach rosyjskich". Oto najczystszy imperyalizm, podkreśla Parwus, zwracając przytem uwagę i na to, że aby doprowadzić przemysł państwowy do wielkiego rozwoju, o czem myślą ideolodzy bolszewizmu, trzeba zmiażdżyć opór klasy robotniczej.

Bolszewicy, którzy wchodzą na tę drogę, podążą w kierunku, który ich przeznacza, jak powiada Parwus, na przywódców intellektualnych przyszłego okresu „super-kapitalizmu".

Przyszłość Rosyi przedstawia się Parwusowi w sposób następujący: „Rosya obniży płacę zarobkową i stworzy najpotężniejszą koncentracyę przemysłową świata.

Wytworzy ona miliarderów, wobec których zblednie wszystko, co dotychczas w tej mierze świat widział. Rosya nadto jest jedynym krajem, który zdolny jest, za pomocą swoich chłopów, stworzyć armię — zarówno na użytek wewnętrzny jak i zewnętrzny — która będzie biernem narzędziem rządu".

Tak się zapatruje na przyszłość bolszewizmu rosyjskiego jeden z tych, który powiada o sobie, „że miał oddawna w retorcie swojej widmo bolszewickie, przedtem, nim się ono rozpostarło na Europę".

Konferencya tranzyt. w Barcelonie.

Ważne rezultaty osiągnęła obradująca w Barcelonie konferencya „Dróg i komunikacyi" przez uchwalenie konwencyi tranzytowej. Konwencya ta odnosi się do komunikacyi podróżnych i towarów drogą wodną i koleją żelazną, nie obejmuje jednak transportu powietrznego. Przy zabezpieczeniu suwerennych praw poszczególnych państw, zapewnia zupełną wolność trazytową dla podróżnych wszelkiej narodowości, oraz dla towarów bez względu na ich pochodzenie i przeznaczenie. Wszelkie spory co do interpretacyi, lub zastosowania konwencyi rozstrzygać będzie w pierwszej instancyi Komisya Tranzytowa Ligi Narodów, w drugiej instancyi zaś NieustającySąd międzynarodowy.

Na konferencyi Barcelońskiej przyszły także pod obrady dwa nader ważne punkty, zagrażające całej strukturze Ligi Narodów. Pierwszy z nich był wynikiem żądania delegacyi szwajcarskiej i serbskiej, ażeby przyszłe konferencye tranzytowe były zupełnie niezawisłe od Ligi Narodów. Rzecz oczywista, że w razie przyjęcia tego wniosku, Liga, która zamierza być główną instancyą dla wszelkiej niepolitycznej akcyi międzynarodowej, stałaby się wprost zbyteczną. Druga sprawa ma również znaczenie międzynarodowe, chociaż bezpośrednio tyczy się tylko Wielkiej Brytanii. Powstała mianowicie kwestya, czy delegat angielski ma prawo podpisywać całe państwo i czy podpis jego jest także obowiązujący dla dominiów angielskich. Jedną z największych rzek o międzynarodowem znaczeniu jest św. Wawrzyńca. Cóżby to było, gdyby Kanada nie zgodziła się na uchwały konwencyi, co do dróg wodnych"

Z obecnej konstytucyi Ligi Narodów wynikają na każdym kroku podobne trudności.

Ze świata.

Prawo obywatelstwa w Ameryce Kongres amerykański zniósł dnia 3-go marca br przepisy wyjątkowe, wydane na czas wojny, na mocy których między innymi emigranci z Austryi i Węgier nie mogli otrzymać obywatelstwa amerykańskiego, o ile nie wnieśli o to prośby na dwa lata przed wstąpieniem Stanów Zjednoczonych na wojnę światową. Wyjątki dopuszczalne były tylko na mocy osobnego zezwolenia prezydenta. Obecnie przepis ten już nie obowiązuje i wielka ilość Żydów pochodzących z dawnych Austro-Węgier będzie mogła otrzymać obywatelstwo Stanów Zjednoczonych.

Dlaczego sufrażystki nie powinny wychodzić zamąż, albo dlaczego mężatki nie są sufrażystkami? Znana chyba na całej kuli ziemskiej angielska sufrażystka Miss Pankhurst, ogłasza obecnie w „Weekly Dispatch" szereg artykułów w kwestyi kobiecej. W jednym z nich omawia pytanie: dlaczego została starą panną?

„Byłam zawsze pełna trwogi że od człowieka, którego zostanę żoną, będę wymagać rzeczy jakichś naprawdę nadzwyczajnych, co stanowczo utrudniałoby zgodność naszego wspólnego pożycia. Ja zaś stałabym się mojemu mężowi niemiła, zaniedbywałabym go może ze względu na moje powołanie w społeczeństwie. Czyż on mógłby wziąść odpowiedzialność za moje czyny polityczne, za organizacyę moich twórczych pomysłów, mej walki o prawo kobiety, które jest jedynym celem mego życia? Również liczyłabym się z tem że mogłam mieć dzieci — więc jakże podołałabym obowiązkom macierzyńskim bez uszczerbku dla tamtych. Ciągły konflikt rozstrajałby mnie tylko. Mego posłannictwa nie porzuciłabym, a zatem wolałam zostać starą panną. Już od najmłodszych lat kazałam sercu milczeć, zapewne w przeciwieństwie ze wszystkiemi kobietami, co toczą walk, które mnie czekały. Jednak nieprzyjaciółką mężczyzn nie jestem. Byłoby to brzydkie i nienaturalne".

Odważna lady. Jak wiadomo, od roku zeszłego zasiada w angielskiej izbie gmin pierwszy poseł kobieta, mianowicie lady Astor, małżonka lorda Astora, a szwagrowa miliardera amerykańskiego, wybrana do izby gmin z miasta Plymouth. Wiele jednak starych, konserwatywnych umysłów nie mogło oswoić się z tem, że kobieta ma miejsce i głos w poważnym parlamencie. żartobliwie więc i z poczuciem wyższości odzywały się o posłance. Lady Astor wszakże złożyła w tych dniach tak świetny egzamin odwagi i energii męskiej, że musiano uznać ją za równouprawnioną z mężczyznami. Oto, przybywszy niespodzianie z Londynu do Plymouth i wszedłszy do swego pałacu, natknęła się w przedsionku na obcego człowieka, jak się okazało rabusia, który spostrzegłszy wchodzącą szybko wydobył rewolweru z kieszeni i wymierzył go do lady Astor. Nie przerażona tem kobieta podskoczyła do rabusia, nagłym ruchem wytrąciła mu broń z ręki i rzuciła się na niego. Zaskoczony tem rabuś rzucił się do ucieczki. Lady Astor pobiegła za nim, nie wzywając nawet pomocy. Przebiegłszy przez podwórze, rabuś wpadł do stajni i przez otwarte jej wrota zdołał wybiedz na ulicę. I tam lady Astor nie zaniechała pościgu. Wreszcie przechodnie i policyanci ujęli rabusia. Widząc cel osiągnięty, lady Astor zmiękła i zwróciła się do policyantów z prośbą, aby wypuścili zmordowanego rabusia. Temu jednak jej żądaniu nie mogło stać się zadość i rabuś powędrował do kozy. Obecnie wszyscy, najbardziej zachowawczy posłowie, spoglądają już na koleżankę z respektem.

Reforma gry szachowej. Głośny mistrz gry szachowej, kubańczyk Capablanca, którego turniej z Laskerem w Hawanie zwraca obecnie powszechną uwagę, twierdzi, że teorya gry w szachy tak się już rozwinęła i doszła do takiej doskonałości, iż tylko właściwie przypadek rozstrzyga o wygranej, jeżeli dwu mistrzów walczy na szachownicy. Nawet amatorowie grają dziś tak uczenie, że trudno jest ich pokonać. Wobec tego gra w szachy przestaje być zajmującą. Capablanca więc proponuje jej zreformowanie. Zdaniem jego, byłoby doskonałą nowością zamienić laufrów przez wieże i odwrotnie, wówczas bowiem wytworzyłyby się tysiące nowych, oryginalnych kombinacyi.

Dział gospodarczy.

OBCIĄŻENIE PAŃSTW EUROPEJSKICH.

Międzykoalicyjna komisya ekspertów w Brukseli opracowała zestawienie porównawcze obciążenia Anglii, Francyi, Włoch i Niemiec. Po obliczaniu obciążenia, przypadającego przeciętnie na głowę, przyjęto następujące liczby ludności: dla Niemiec 60.5, dla Anglii 46.1, dla Francyi 39, a dla Włoch 37 milionów. Cyfry tyczące się podatków, zaczerpnięto z ostatniego znanego budżetu wymienionych państw z r. 1920 z uwzględnieniem dochodów i wydatków w wysokości w budżetach preliminowanej, a nie rzeczywistej. Poszczególne pozycye oznaczono w walucie odnośnych krajów.

Podatki przedstawiają się jak następuje: suma podatków stałych i wyjątkowych z wyłączeniem podatków lokalnych wynosi w Anglii 1.035 mil. f. szterl., na głowę 22 f. st., we Franci 15,471 mil. fr., na głowę 390 fr, we Włoszech 7.400 mil. lir., na głowę 200 lirów, w Niemczech 38.596 mil. mk, na głowę 599 mk.

Wydatki: w Anglii: 1.176 mil. f. st., czyli 25 f. st. na głowę, we Francyi: 47,932 mil. fr., czyli 1.210 fr. na głowę, we Włoszech 26.432 mil. lir., czyli 714 lirów na głowę, w Niemczech 111,200 mil. mk, czyli 1.808 mk na głowę.

Długi wewnętrzne i zewnętrzne: Anglia: 9.105 mil. f. st. (z czego 7.940 mil. długu wewnętrznego) tj. 197 f. st. na głowę. Należy jednak zaznaczyć, że dług zewnętrzny Anglii 1.165 mil. kompensuje się wierzytelnościami, obliczonemi na 1.871 mil. f. st. Francya: 295.273 mil. fr. (z czego 212 miliardów długu wewnętrznego), tj. 7.455 fr na głowę. Włochy 195.928 mil. lirów (długu wewnętrznego 77.478 mil. lirów), tj. 5,294 lirów na głowę. Niemcy: 259.500 mil. mk (z czego 257 miliardów długu wewnętrznego), tj. 4.218 mk na głowę.

Eksport nafty przez Gdańsk. Ministeryum przemysłu i handlu poczyniło energiczne zarządzenie zmierzające do przyspieszenia wywozu nafty galicyjskiej do Gdańska, skąd wywożona jest ona do państw bałtyckich. Dotychczas transporty nafty do Gdańska znajdują się w drodze przeszło 20 dni. Przez wprowadzenie nowego kierunku na Kraków—Szczakowa, oraz umyślnych pociągów naftowych, transporty nafty do Gdańska będą przechodziły w ciągu 6 dni.

Polska nafta w Gdańsku. „Danziger Zeitung" zwraca uwagę na rolę, jaką zaczyna odgrywać galicyjska nafta w zaopatrywaniu krajów bałtyckich. Polska ma znaczną ilość nafty na wywóz. W r. 1920 górnictwo naftowe w Galicyi wyprodukowało 765,000 ton, co stanowi nieco więcej, niż połowę produkcyi przed wojną. Kopalnie nafty zużywają 120,000 ton, z reszty 640,000 ton przeszło połowa będzie spotrzebowana w Polsce. Na wywóz pozostaje 200,000 ton, jednak przy podwyższonej produkcyi, ilość ta znacznie się zwiększy. Gdańsk sam zaopatrywać się będzie w polską naftę, a ponadto firmy gdańskie zawarły już poważne układy z krajami bałtyckimi; Finlandya, Litwa i Łotwa stale sprowadzają polską naftę od firm gdańskich.

O handel z Rosyą. Łódzka „Praca" donosi, że wobec ratyfikacyi traktatu pokojowego z Rosyą, w sferach przemysłowych Łodzi powstał projekt wysłania do Rosyi sowieckiej delegacyi przemysłowców łódzkich celem nawiązania stosunków handlowych z sowietami. Rząd polski do projektu tego odnosi się bardzo przychylnie i zamierza również wpuścić do Łodzi delegacyę handlową sowietów.

TELEGRAMY.

Litwa kowieńska podejmuje bezpośrednie rokowania z Żeligowskim?

Warszawa. „Gazeta Poranna" dowiaduje się, że Litwa kowieńska zwróciła się bezpośrednio do gen. Żeligowskiego celem podjęcia pertraktacyi bezpośrednich z pominięciem Warszawy.

Nowy plan finansowy Austryi

Wiedeń. PAT. Urzędowo donoszą: Rząd wypracowuje plan finansowy. Plan ten opiera się na powolnem zniesieniu dodatków państwowych od cen środków żywności, na otwarcie nowych źródeł dochodu i na powzięciu pewnych oszczędności. Ponieważ delegaci Ligi narodów życzą sobie, by dotrzymano ułożonego programu finansowego i by było wzmocnione o ile możności także gwarancyami politycznemi, odniósł się rząd do wszystkich stronnictw politycznych. Rokowania w tej sprawie są na ukończeniu. Pożyczki, mające być zaciągnięte zagranicą są oparte na pewnych dochodach i akcyach państwa austryackiego. Rokowania toczą się z wielką energią, ponieważ delegaci Ligi narodów pragną przedłożyć sekcyi finansowej Ligi narodów zupełny program ułożony w porozumieniu z Austryą. Po jego przyjęciu nastąpią właściwe kroki celem uzyskania kredytów.

Austrya nie planuje stemplowania banknotów ani pożyczki przymusowej.

Wiedeń. PAT. Rząd austryacki ponownie ogłasza, że nie jest planowane ostemplowanie banknotów, obniżające wartość pieniędzy, jakoteż pożyczka przymusowa. Wszystkie tego rodzaju pogłoski są pozbawione wszelkiej podstawy. W szczególności stwierdza komunikat, że plany finansowe, omawiane z delegatami Ligi narodów, nie przewidują tego rodzaju zarządzeń.

Sojusz czesko-rumuński.

Praga. PAT. Czeskie Biuro Prasowe donosi: Porozumienie, które istniało pomiędzy Rumunią a Czechosłowacyą, od czasu wizyty ministra spraw zagranicznych dra Benesza w Bukareszcie i ministra Take Jonescu, przybrało tymi dniami na skutek dalszych rokowań między obu państwami charakter definitywny i stały w formie układu wojskowo politycznego.

Kraków, 2. maja.

— **W teatrze żydowskim** występują w dalszym ciągu znakomici artyści amerykańscy, p. Kalich i jego żona p. Mali Pikon. Ostatni występ w „Jankiele" odbył się wczoraj, a publiczność żegnała gości niezmiernie serdecznie, artyści obdarzyli ich wspaniałym albumem, a po przedstawieniu urządzili przyjęcie na cześć odjeżdżających. Obaj artyści umyślnie przedłużyli pobyt, aby [illegible] bezinteresownie wziąć udział w dzisiejszym wieczorze humorystycznym na rzecz palestyńskiego funduszu robotniczego, urządzonym przez Komitet lokalny Niezawisłej Partyi Poale-syońskiej. Współudział wezmą również pp. Liebgoldwie, Weissbrot, Klinger i Bożyk. Wieczór ten zapowiada się bardzo interesująco.

— **Ze sportu.** Wczoraj odbyły się zawody między K. S. „Makkabi" a „Pogonią" (Lwów) zakończone zwycięstwem gości w stosunku 3:2 (3:0), oraz zawody między „Polonią" z Warszawy a „Cracovią", z których „Cracowia" wyszła zwycięsko w stosunku 7:1 (2:0). Bliższe omówienie zawodów umieścimy w następnym numerze.

REPERTUAR TEATRU M. J. SŁOWACKIEGO.
Poniedziałek: „Brzydki Ferrante".

REPERTUAR TEATRU „BAGATELA".
Poniedziałek: „Karnawał".

REPERTUAR TEATRU POWSZECHNEGO.
Poniedziałek: „Faworyt".

REPERTUAR OPERETKI W NOWOŚCIACH.
Poniedziałek: „Błękitny mazur".

REPERTUAR TEATRU ŻYDOWSKIEGO.
Poniedziałek: Wieczór humorystyczny na rzecz palestyńskiego funduszu robotniczego.

Nakładem Gal. Spółki Wydawniczej. Red. nacz.: Dr Eliasz Tisch. Red. odp.: Maksymilian Feldman. Nowa Drukarnia Dziennikowa, ul. Orzeszkowej